

Miscellanea

INCĂ ODATĂ „IN LUMEA DREPTĂȚII” ȘI D. MAIORESCU.

Dacă paginile în care d. Maiorescu vorbește de nuvela „In Lumea Dreptății” ar fi rămas numai o simplă hîrtie oficială, n'am mai avea de adăogat nimic la cele ce am spus în numărul precedent.

Dar d. Maiorescu, publicîndu-și acele pagini în „Convorbiri Literare”, sîntem datori să mai adaogăm ceva.

D. Maiorescu afirmă, fără să dovedească. Dă sentințe, fără să le motiveze. Ca „raport” către Academie, merge: Academia se adresează unui om, pe care-l socoate competent, și-l întrebă: „Să dau premiul cutărui scriitor sau nu?!” Și raportorul, odată ce Academia i-a încredințat soarta scriitorului, poate răspunde printr'un simplu „da” sau „nu”.

Dar cînd transformî hîrtia oficială în *articol*, cînd te adresezi celor citeva sute de cetitori ai unei reviste,—atunci nu mai e de ajuns să spui: „bine”, ori „rău”, fără să *motivezi*.—„Bine” sau „rău”,—n'are nici un interes pentru cetitor: Pe acesta îl interesează *motivarea*, adică analiza operei, de care e vorba. Se poate ca cineva din public să fie mulțumit și cu *sentința*, cineva care e curios să știe dacă d-lui Maiorescu îi place sau nu cutare nuvelă, dar n'are puțința de a-l întîlni pe stradă și a-l întreba...

Dar pe cei mai mulți nu-i interesează d. Maiorescu (....cînd e vorba de Brătescu-Voinești), ci,—lucrul nu e așa de paradoxal!—ci Brătescu-Voinești, adică opera lui Brătescu-Voinești.

Concedăm mai mult. Se poate ca, unor idolatri, sentința nemotivată a d-lui Maiorescu să le țină loc de „critică literară”: Maestrul a zis!... Dar vor rămînea în totdeauna oameni—publicul cel mare, pentru care se scrie—care vor sta cam reci față de asemenea sentințe.

Și nouă unora, cărora, dealmintrelea, ne repugnă orice robie intelectuală, nu ne impun de loc sentințele lapidare, ori dela cine ar veni ele!

Un om din vre-o altă țară (unde lîngușirea bizantină nu există) nu numai că n'ar putea pricepe asemenea mod de a trata literatura, dar ar considera că i se aduce o ofensă personală, cînd i s'ar decreta, așa,

în două vorbe: „bine“, „rău“, „mediocru“ etc—fie el, acel care decretează, un Sainte-Beuve, un Taine sau un Brunetière,—necum un scriitor care n'are la activul său 50 de volume, în care să fi dat toată măsura științei și competenței sale, prin analizarea întregii literaturi bogate a unei vechi civilizații...

Acest *exemplu*, care durează de 40 de ani, a adus mare rău, căci iată, acum, un eminent critic care, tot despre „In Lumea Dreptății“, își permite să vorbească ca despre o „o pată“ pe personalitatea lui Brătescu, fără să-și motiveze, nici el, sentința-i definitivă.

Și iată, încă, în cutare „cronică“ a cutării reviste bucureștene, craiovene, ori severinene, sentințe lapidare: „bine“, „rău“, sentințe date de oameni, cărora cea întâiu întrebare pe care-ți vine să le-o pui este: „Dar tu cine ești? Tu, care faci pe Maiorescul anului 1907“.

Și încă ceva...

D-lui Maiorescu și discipolului său, *advăratului* său discipol, le place *Până Trăsnea Sfintul* și nu le place *In Lumea Dreptății*, pentru că, zice unul „unde începe tendența, încetează arta“; pentru că, zice celălalt, Brătescu n'a avut de spus nimic în nuvela aceasta.—Dacă acești domni în loc să afirme, ar fi *analizat* și *argumentat*, ai putea să vezi ce voesc să spună... Așa însă, nouă nu ne rămâne decît să facem ipoteze.

Ipoteza asupra căreia ne oprim e următoarea: *Până Trăsnea* place acestor domni, pentru că în acea nuvelă se face procesul societății care distruge o clasă veche, reacționară,—pentru că nuvela, dacă e vorba să-i dăm un oare-care nume, e o nuvelă junimistă.—*In Lumea Dreptății* nu le place, pentru că nuvela aceasta nu mai e junimistă, e, oarecum, „subversivă“...

„Unde începe tendența, încetează arta“?—Ei așa! Dar mai „tendență“ decît în Satira III a lui Eminescu, se poate? Și ia întrebați pe d. Maiorescu și pe discipol: „Incetează arta“? Și ia să fi atacat Eminescu cu aceeași violență pe anti-liberali! Să fi văzut atunci cum „ar fi încetat arta“! Cum ar fi „început tendența“!

Dealtmintrelea, *Clăcașii*, *Rugăciune* nici n'au fost băgate în samă de d. Maiorescu în raportul său despre Goga: „Incetase arta“, „începuse tendența!...“

Și observați cită netoleranță?

Noi sîntem acuzați de sectarism în aprecierea literaturii, pentru că am spus că *imoralitatea* scriitorului ne *stînjinește* plăcerea estetică ce ne produce opera sa, căreia nu-i negăm talentul (cînd îl are), deși este imorală... Nimic mai mult!

Și acești domni care *neagă existența însăși a operei de artă*, de îndată ce ideile lor *politice* sînt jignite de conținutul operei, acești domni, ei, ne acuză pe noi de netoleranță!!

Imoralitatea, este o atitudine, pe care *toți* trebuie s'o respingă: deci noi nu sîntem netoleranți; cutare sau cutare atitudine în fața vieții

însă, nu poate fi respinsă de *toți*, deci a respinge o atitudine și a aplauda alta,—aceasta este netoleranță.

Dar vom reveni odată mai pe larg asupra acestor lucruri.

D. IORGA DESPRE D. PANU.

Iată cam ce este d. G. Panu, după d. Iorga :

Un bătrîn calomniator,
 Un dușman cu arme rușinoase și de ultima specie,
 Un trîndav care n'are nevoie să deschidă o singură carte,
 Un cameleon năimit care duce Țara la pieire,
 Un om care minte și injură, care întrupează idealul materialist al
 forțelor și pseudo-forțelor imorale, amorale, idealul de viciu și sfidare,
 Un suflet meschin,
 Un cerșitor pretențios și rău,
 Un om căruia nu-i poți zice măcar „rușine obrazului“, fiindcă știi
 bine că nu-i poate fi rușine de nimic,
 Un om ale cărui articole sînt elucubrații senile,
 Un om de o invidie neagră (invidios de d. Iorga), de o mercan-
 dilitate jidovească, cu o spoială de cultură,
 Un slugoiu politic al cui îi ține viața și viciile,
 Un om care șterge talerele și paltoanele,
 Un caraghioz,
 Un moșneguț cu fața și apucăturile patent orientale,
 Un orator cu idei comune, cu forma trivială,—o dondăneală de
 descîntătoare,
 Un om fără nici un fond de idei,
 Un om fără individualitate,
 Un biet bătrîn, care crede că suficiența și răutatea ajung pentru a
 înlocui toate talentele și toate pregătirile,
 Insfirșit : un analfabet.

D. IORGA DESPRE D. IORGA.

Un om care de douăzeci de ani de zile în capăt a lucrat, cu o stă-
 ruință pe care toți o cunosc, la opere istorice care sînt în mina tuturor,
 Un om care dă astăzi lucrări întinse în colecțiile cele mari de is-
 torie ale lumii,
 Cel mai harnic cetitor din ținuturile locuite de Romîni,
 Un om cu un fond de idei nouă, de sentimentalitate duioasă,
 Un om cu forma de distincție și individualitatea trebuitoare pen-
 tru a fi scriitor,
 Etc. etc. etc.

FOARTE EXPLICABIL.

Revista franceză „*Mercure de France*“ a publicat în ultimele șase
 numere ale sale, o *anchetă în chestiunea religioasă*, pe care cetitorii

o cunosc din rezumatele făcute de noi la rubrica „Revista revistelor”. Ceea ce voim să punem în evidență aici, este faptul îmbucurător că nici noi, Romîni, nu am fost uitați cu acest prilej și că revista a cerut și a publicat și păreri de unora dintre ai noștri. Evident că din moment ce ni s'a făcut această cinste, răspunsurile d-lor A. D. Xenopol și dr. Istrati nu puteau lipsi din această anchetă internațională, întreprinsă în rîndurile frunțașilor științei și ai cugetării contemporane....

De cît, o mică întrebare : oare ceilalți Romîni, cărora li s'a cerut părerea de cătră revista franceză, nu vor fi voiți să răspundă invitațiunii ? nu vor fi avut ce răspunde ? Sau poate nici nu s'a adresat revista franceză decît d-lor Xenopol și dr. Istrati dintre Romîni ? Și atunci aceștia rămîn, pentru străini, singurii bărbați din România de la care se poate cere o părere asupra chestiunii dacă „asistăm la o disoluție sau la o evoluție a ideii religioase și a sentimentului religios ?”

Și de ce nu ?

De ce să ne mirăm dacă am găsi așa ceva la o revistă franceză, care, dînd samă, din trei în trei luni, cetitorilor săi despre *mișcarea culturală a Romînilor*, consacră pagini întregi pentru „*Marin Gelea*” al d-lui N. Petrașcu, și nici nu pomenește de apariția volumului „*In Lumea Dreptății*” al d-lui Brătescu-Voinești ; care nici până acum, în numărul de Iulie, nu spune o vorbă măcar de ultimul volum al d-lui Sadoveanu, „*La noi în Vișoara*”, dar găsește destul loc în paginile sale pentru o lucrare folositoare, de sigur, dar o simplă culegere meritorie („*Cartea pentru tineretul de la sate*” a d-lor Pamfile, Lupescu și Mrejeru) ; care însirșit, ocupîndu-se de revoltele țărănești de la noi și de starea țărănimii noastre, citează studiile și articolele d-lui Tanoviceanu, I. Lahovari, A. D. Xenopol, fără a pomeni de lucrările lui *Agricola* în această chestiune, iar din reviste citează articolașul d-lui *Mehe-dinți* din „*Convorbiri Literare*”, ba citează chiar și articolele „incisive” ale d-lui... *Ovid Densușianu*,—dar habar nu are de „*Cronicile Interne*” publicate în această revistă de d. C. Stere, după cum habar nu are nici de însemnatele lucrări ale d-lor *Radu Rosetti* și dr. *Gr. Maior* în chestiunea agrară ?....

Prea ne-au deprins străinii cu astfel de lucruri, pentru ca să ne mai putem mira !....

DEGEABA !

Sancho Pança face calambururi, Sancho Pança vrea să facă pe „degeneratul”, pe „decadentul”, pe „dezechilibratul...”

— Degeaba asuzi tu, Sancho Pança, că tu ești sănătos tun !...

ABILITAȚI.

Ministerul Instrucției a abonat bibliotecile școlilor secundare la mai multe reviste, dintre care, literare, sînt „*Luceafărul*”, „*Sămănătorul*” și „*Viața Romînească*”. (Dealtmîntrelea, multe din acele biblioteci erau deja, din propria lor inițiativă și din propriul lor buget, abonate la revista noastră).

Nimic mai firesc decît ca ziarele politice să ne atace pentru aceste abonamente, *pe care noi nu le-am cerut, la care noi nici nu ne-am gîndit...* dar la care avem *drept*, odată ce Ministerul abonează bibliotecile la reviste... Nimic mai firesc, zicem, pentru că ziarele politice sînt menite „să combată“ pe... adversar.

Dar iată că un ziar literar, cel în care... „a apărut“... „1907“ al d-lui Vlașuță,—ridicîndu-se în numele literaturii ofensate și făcîndu-se că nu știe că Ministerul a abonat bibliotecile la *o mulțime* de reviste,—ne declară de monitor oficial literar, etc...

Nici acest lucru n'ar fi atît de curios, dîndu-se apucăturile ziarului literar în chestiune...

Lucrul însă devine admirabil prin faptul că la Ministerul de Instrucție există,—Dumnezeule mare!—o petiție kilometrică, prin care acel ziar literar *solicitează*,—nu abonamente, ceea ce încă n'ar fi mare lucru, căci în comerț faci comerț, ci—horresco referens!—o subvenție, o mică subvențiune, o dulce subvențioară....

Ai! ai! ai!...

DELA REDACȚIE

Rugăm pe toți zeci care ne trimit manuscrite să cetească anunțul „*Pentru Autori*“, publicat pe pagina a treia a coperții revistei.

Bine înțeles că pentru lucrări *voluminoase*, putem intra în corespondență, dar numai pentru asemenea lucrări.

P. Nicanor & Co.

